

چگونگی تحقق برنامه هفتم توسعه در تولید برق تجدیدپذیر

مگاوات برای عرضه برق نیروگاه‌های خورشیدی در بورس انرژی.

(۲) برگزاری مناقصات برای احداث ۴ هزار مگاوات نیروگاه خورشیدی، ۴۵۰۰ مگاوات نیروگاه خورشیدی ویژه (با تسهیلات صندوق توسعه ملی) و ۳۰۰۰ مگاوات نیروگاه بادی با خرید تضمینی برق براساس ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر؛ که از این میزان تا زمان انتشار آن گزارش تنها حدود ۲۷۸ مگاوات به بهره‌برداری رسیده است. در صورتی که تمام این ظرفیت به بهره‌برداری برسد، منابع مورد نیاز برای خرید تضمینی برق آنها سالانه به دو میلیارد و ۳۰۰ میلیون دلار خواهد رسید.

(۳) انعقاد قراردادهایی به ظرفیت حدود ۲۷۷/۵۵ مگاوات از محل منابع ماده ۶۱ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی که عمده ظرفیت نیروگاه‌های فعال تا آن زمان نیز از همین مسیر تأمین شده بود.

(۴) توسعه نیروگاه‌های خودتأمین صنایع با استفاده از ماده ۱۶ قانون جهش تولید دانش‌بنیان؛ که تا زمان انتشار آن گزارش ۱۴۵۹ مگاوات پیشنهاد از سوی صنایع ارائه شده است؛ (۵) برنامه‌ریزی برای احداث ۱۰ هزار و ۵۰۰ مگاوات نیروگاه تجدیدپذیر از طریق فاینانس خارجی که در این چارچوب، با چهار شرکت معتبر چینی تفاهم‌نامه‌هایی برای سه هزار مگاوات خورشیدی و یک هزار مگاوات بادی به روش EPCF امضا شده و ساتبا در نظر دارد هفت هزار مگاوات را با همین روش به‌صورت دولتی احداث و سپس به بخش خصوصی واگذار کند. (۶) برنامه‌ریزی برای احداث ۲۰۰ نیروگاه سه مگاواتی توسط بخش خصوصی که ۴۲۹ مگاوات آن در مرحله احداث قرار دارد.

براساس این گزارش هرچند مجموع ظرفیت طرح‌های ذکر شده به بیش از ۲۵ هزار مگاوات رسیده است اما با وجود این برنامه‌ریزی‌ها و تنوع الگوهای تأمین برق تجدیدپذیر، روند پیشرفت اجرایی بسیاری از این طرح‌ها کند بود و بخش بزرگی از ظرفیت‌های قرارداد شده همچنان در مرحله پیش‌اجرا یا تفاهم‌نامه باقی مانده بماند.

شایان ذکر است احداث هر مگاوات نیروگاه خورشیدی به حدود ۳۵۰ تا ۵۰۰ هزار دلار سرمایه و هر مگاوات نیروگاه بادی به دو تا سه میلیون دلار سرمایه نیاز دارد. بدین ترتیب، تأمین ۱۰ هزار مگاوات برق خورشیدی نیازمند بیش از سه میلیارد و ۵۰۰ میلیون سرمایه‌گذاری است.

مسیری ناموفق در حمایت از تجدیدپذیرها
در سیاست‌گذاری توسعه نیروگاه‌های

اندیشکده اقتصاد مقاومتی در گزارشی با عنوان «ایجاد ظرفیت ۱۲ هزار مگاوات برق تجدیدپذیر؛ موانع و اقدام‌ها لازم» ابعاد تحقق هدف‌گذاری برنامه هفتم برای ایجاد ظرفیت ۱۲ هزار مگاوات برق تجدیدپذیر تا سال ۱۴۰۷ را مورد بررسی قرار داده است.

براساس این گزارش مسئله تأمین مالی چالش اساسی تحقق هدف‌گذاری فوق محسوب می‌شود و لازم است با ابزارهای حمایتی مختلف و متنوع این چالش مرتفع گردد. صرف اتکاء به روش خرید تضمینی به دلیل عدم تأمین منابع آن، برای توسعه تجدیدپذیرها کافی نیست و لازم است راهکارهای متنوعی برای تأمین مالی ریالی و ارزی احداث نیروگاه‌های تجدیدپذیر در دستورکار قرار بگیرد.

در پایان این گزارش شش اقدام برای رفع چالش‌های توسعه نیروگاه‌های تجدیدپذیر و تحقق اهداف برنامه هفتم پیشنهاد شده است. بیش از ۷۲ درصد از تولید انرژی اولیه کشور به گاز طبیعی وابسته است که امنیت انرژی را در برابر نازاری‌ها و تهدیدهای ژئوپلیتیکی به چالش می‌اندازد. توسعه نیروگاه‌های تجدیدپذیر، یکی از راهکارهای کلیدی برای تنوع بخشی به سبد انرژی و کاهش این وابستگی است.

براساس ماده ۴۲ قانون برنامه هفتم پیشرفت، دستیابی به ظرفیت ۱۲ هزار مگاوات برق تجدیدپذیر تا سال ۱۴۰۷ هدف‌گذاری شده، در حالیکه تا اواسط مهرماه ۱۴۰۵ به میزان ۶۱۵۰ مگاوات محقق شده است. سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق (ساتبا) برای جبران این فاصله، طرح‌هایی در قالب خرید تضمینی، بورس انرژی، نهاتر با صنایع و فاینانس خارجی تعریف کرده است، اما بخش زیادی از این طرح‌ها هنوز به مرحله بهره‌برداری نرسیده و به طور کامل فعال نشده‌اند. رفع موانع اجرایی، ارتقا جذابیت سرمایه‌گذاری و استفاده کامل از ظرفیت‌های قانونی، شرط تحقق این هدف و مقاوم‌سازی سبد انرژی کشور است.

هدف‌گذاری برنامه هفتم توسعه

برای تحقق هدف تعیین‌شده در ماده ۴۲ قانون برنامه هفتم پیشرفت مبنی بر دستیابی به ظرفیت ۱۲ هزار مگاوات برق تجدیدپذیر تا سال ۱۴۰۷، نیاز است حداقل ۷ هزار مگاوات ظرفیت جدید احداث شود؛ چراکه تا اکنون ۶۱۵۰ مگاوات نیروگاه تجدیدپذیر در کشور به بهره‌برداری رسیده است. در همین راستا، ساتبا طرح‌ها و قراردادهای متعددی را با سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی منعقد کرده که از جمله مهمترین آن‌ها عبارتند از: (۱) انعقاد ۵۶۱ قرارداد به ظرفیت حدود ۳۳۵۷

تجدیدپذیر، استفاده از مکانیزم‌های حمایتی همچون «خرید تضمینی برق» و «الزام تولیدکنندگان به رعایت سبد استاندارد انرژی تجدیدپذیر»، نقش مهمی ایفا کرده است. در ایران، مدل خرید تضمینی عمدتاً مبتنی بر منابع مالی حاصل از ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ماده ۶۱ قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی است.

در این چارچوب، معادل ریالی سوخت صرفه‌جویی‌شده، منبع اصلی تأمین مالی پرداخت‌ها به سرمایه‌گذاران محسوب می‌شود. با این حال، تجربه اجرای این مدل در سال‌های گذشته نشان داده است که به‌دلیل ناترازی فزاینده انرژی کشور، تحقق منابع پیش‌بینی‌شده بعضاً امکان‌پذیر نبوده و همین مسئله موجب ایجاد تعهدات مالی تحقق‌نیافته برای دولت، به‌ویژه وزارت نفت شده است. از سوی دیگر، وزارت نیرو نیز به‌دلیل بار مالی بالای این قراردادها، از انعقاد قراردادهای جدید استقبال نمی‌کند و در مقطعی تلاش شد با کاهش نرخ‌های خرید تضمینی، حتی از بار مالی قراردادهای قبلی نیز بکاهد.